

Jumalateenistus Nõos P, 28.03.21 kell 11.00, Palmipuudepäha

Lektsioonid: Js 50:4–10; Fl 2:5–11

Pihikõne: Lk 18:13

Jutlus: Mt 21:12–17

Laulud: 86 (1–4); 87 (5)* (1–4, 5); 85 (1–3); 72 (1–4)

*“Paastuaja laululeht rütmiseeritud koraalidega“ (EELK lauluraamatukomisjoni prooviväljaanne nr 2, 2021; sulgudeta number KLPR-i järgi, sulgudes number laululehe järgi)

Ja Jeesus tuli pühakotta ja ajas välja kõik, kes pühakojas müüsid ja ostsid, ning lükkas kummuli rahavahetajate lauad ja tuvimüüjate pingid. Ja ta ütles neile: „Kirjutatud on: Minu koda hüütagu palvekojaks, aga teie teete selle röövlikoopaks!“ Pühakojas astus ta juurde pimedaid ja jalutuid ning ta tegi nad terveks. Kui ülempreestrid ja kirjatundjad nägid imesid, mida Jeesus tegi, ning poisse, kes pühakojas hiiüdsid: „Hoosanna Taaveti Pojale!“, siis nende meel läks pahaseks ja nad ütlesid talle: „Kas sa kuuled, mida nad ütlevad?“ Jeesus ütles neile: „Kuulen küll! Kas te pole kunagi lugenud: Sa oled valmistanud kiitust väetite laste ja imikute suust?“ Ja ta jättis nad sinnapaika ning läks välja Betaaniasse ja ööbis seal.

Täna sel palmipuudepähal loetakse meie kirikuis evangeeliumidest peamiselt kahest Jeesuse elu episoodist: pidulikust sisenemisest Jeruusalemma ja Jeruusalemma templi „puhastamisest“. Lugemised on siis kas kirikukalendri järgi või Saksa Evangeelse Kiriku lugemiskorra järgi, mida mõned EELK kogudused, ka meie praostkonnas, samuti kasutavad.

Mõlemad nimetatud sündmused on olulised ja koos annavadki palmipuudepähale selle sisu, mis tal kirikuaastas ja kristlase elus peab olema. Ka järgnevas jutluses käsitlen neid ühe teema kahe tahuna. Kõige tähtsam märksõna palmipuudepähal on „kuningas“, Jeesus kui kuningas. Lisaks siia juurde vastandlikena mõjuvad epiteedid „oodatud“ ja „uus“, niisiis oodatud, kuid ikkagi uus kuningas.

Jeesus oli oodatud kuningas selles mõttes, et kogu Iisraeli rahvas ootas I sajandil Messiat, Taaveti soost vägevat kuningat, kes ajab minema Iisraeli rahva vaenlased ja taastab Iisraeli kuningriigi. Just seetõttu rahvas hüüabki eesli seljas istuva Jeesuse sisenemisel Jeruusalemma: „Hoosanna Taaveti Pojale! Önnistatud olgu see, kes tuleb Issanda nimel! Hoosanna kõrgustes!“ Ja kui meie kirjakohas ülempreestrid ja kirjatundjad nurisevad, et Jeesusele niimoodi hüütakse, siis ei tähenda see veel seda, et nad ise poleks Messiat oodanud, vaid seda, et nad ei suutnud uskuda Messia olevat Jeesuse. Uus kuningas oli Jeesus aga selles mõttes, et ta pani maksma uue Jumala teenimise korra varasema asemel. Ja just sellest kõneleb meile meie tänane kirjakoht, kus Jeesus „puhastab“ templi.

Milline oli siis see vana Jumala teenimise kord? Moosese seaduse kohaselt tuli Jumalale ohvreid tuua ja alates Iisraeli rahva kõrberännakust, Jeesuse maapealse tegevuse ajast üle 1000 aasta varem, oli seda teostatud kogudusetelgis ning hiljem, alates kuningas Saalomonist juba selle statsionaarses vormis, templis. Ohvreid oli mitmesuguseid, neist saab ülevaate nt 3. Moosese raamatust – põletusohvrid, roahvrid, tänuohvrid, patuohvrid, süüohvrid. Samuti on seal kirjeldatud seda, kuidas ohverdamine käis (nt 3Ms 6j).

Selleks aga, et inimesel oleks Jeruusalemma templisse tulles ohvriloom või -lind, oli ju praktiline osta see templist ja mitte seda kodunt kaasa võtta (umbes samal põhjusel müüakse surnuaiapähal, ja ka muidu, surnuaia lähedal lilli). Seetõttu toimuski Jeruusalemma templi eesõues suur ohvriloomade ja -lindudega kauplemine, samuti erinevate rahatähtede vahetamine sobivasse vääringsusse.

Samal ajal oli templis üsna lähedal ka kõige püham koht, kus uskumuse kohaselt viibis Jumala auhiilgus ja kuhu seetõttu võis siseneda ainult preester, sedagi piiratud ajal ja erilisi puhastuskombeid järgides.

Niisiis oli tekkinud paradoksaalne olukord, kus ebapäha nihkus väga pühale järjest lähemale just seetõttu, et inimesed tahtsid sellele pühale, Jumalale järjest meelepärasemad olla.

Meie kirjakohas kõneldakse ka pimedatest ja jalututest, kes olid oma puude tõttu samuti arvatud ebapähade olendite hulka ja kes ei tohtinud templi eesõuest, nn paganate eesõuest kaugemale

minna. Seega tõlgendati Moosese seaduse kohast pühadusetaotlust n-õ parima materia Jumalale toomisena – materia, mis oli Jumala vääriline, pidi olema võimalikult kvaliteetne.

Siin peeti oluliseks ohvrit ennast, ent mitte ohvrit toova inimese meelsust. Ning nagu hiljem jumalameeste ja prohvetite kuulutusest näeme, oli just see asjaolu Jumala ja inimese vahelises suhtes kõige suurem probleem. Nt kuningas Taavet hüüatab Ps 51:18j: „Sest tapaohvrid ei meeldi sulle, muidu ma annaksin neid; põletusohvrist ei ole sul head meelt. Jumalale meelepärane ohver on murtud vaim, murtud ja purukslöödud südant ei põlga Jumal.“

Jeesus aga, tulles Jeruusalemma templisse, nägi igal pool ükskõikseid südameid, kes pidasid küll oluliseks kombetäitmist Jumala ees, kuid kes ei tunnetanud endas sugugi pattu, mille eest üldse neid ohvreid toodi. Pattu tunnetati kollektiivsena ja kollektiivse ohverdamisega selle vastu ka võideldi.

Pigem nägi Jeesus murtud vaimu ja purukslöödud südant hoopis neis, keda peeti alaväärseiks ja Jumalale kõlbmatuiks – pimedais ja jalutuis. Ja koos sellega tõi Jeesus nüüd pühaduse hoopis mujale, pühast paigast paganate eesõue. Pühadus pidi nüüdsest hakkama tähendama Jeesuse ligiolekut – see koht, kus on Jeesus, on ka püha.

Jeesus tegi pimedad ja jalutud terveks muidugi ka seetõttu, et ta halastas Jumala Pojana kõigile abivajajaile, keda ta oma teel kohtas. Kuid meie jutluse kontekstis on olulisem see, et murtud vaimu ja purukslöödud südamega inimestest sai nüüd uus kogudus, kellele Jumal oli andeks andnud ja keda Kristuse kogudusena nimetatigi apostlite ajastul pühadeks.

Täpselt samamoodi kuuluvad nüüd uue, Jeesuse seatud korra kohaselt kogudusse ka lapsed, keda tollal ja veel palju hiljemgi ei peetud täisväärtuslikeks kodanikeks, Jumala rahvaks – just nende ebaküpsuse tõttu. Ja Jeesus tsiteeribki nurisevaile ülempreestritele ja kirjatundjaile Ps 8:3: „Väetite ja imikute suust sa valmistasid kiitva väe oma vastaste pärast, et sundida vait jääma vaenlast ja kättemaksjat.“ Need „vaenlased ja kättemaksjad“ olid antud olukorras aga just ülempreestrid ja kirjatundjad, kes vastandusid Jumalale seetõttu, et pidasid end Moosese Seaduse täitjatena Jumala ees õigeks.

Olen ühes selle aasta varasemas jutluses viidanud allegooriale, mida võiks rakendada evangelistide märkuste kohta Jeesuse eemaldumisest või äraminemisest oma vastaste juurest: see oleks nagu Jumala äraminek talle vastupanijate juurest.

Ka meie kirjakoha viimane, 17. salm on tõlgendatav samamoodi: „Ja ta jättis nad sinnapaika ning läks välja Betaaniasse ja ööbis seal.“ Saksa piibliteadlane Gottfried Voigt on isegi välja toonud seose selle koha ja Heseieli raamatu vahel. Hs 11:23 on öeldud: „Ja Issanda auhiilgus tõusis üles linna keskelt ning jäi seisma mäele, mis on ida pool linna.“ Jeruusalemmast ida pool asuvad justnimelt Õlimägi ja Betaania, nii et võiks ju mõelda, et Jumal lahkus juba sel ööl Jeruusalemma templist, kuna ta ei nõustunud olema paigas, kus ei austata Tema Poega.

Sellest kirjakohast võiks ju järeldada ka seda, et Jumala teenimine sarnase kultusega nagu seda tegid II templi ajal juudid, on nüüdsest vale. Ja siit edasi mõeldes võib valena tunduda ka see, et Jumala teenimisel üldse mingeid erilisi kombetalitusi järgitakse. Selline suhtumine on isegi protestantismi sisse kodeeritud – kui Jumal kõneleb meiega Jeesuse läbi ja Jeesus on iga päeva meie juures maailma ajastu otsani, siis milleks veel kombetalitused?

Kuid juba nimetatud Gottfried Voigt meenutab meile, et ka jumalateenistusel tahab Jumal inimesele head teha. Ja head tahab ta teha millegi läbi: jutluse, pattude andeksandmise, ristimise ja armulaua läbi. Kui me loobume üldse materia ja kehalisest elemendist Jumala teenimisel ning loodame üksnes oma hinge vahetu ühinemise peale Jeesusega, siis me ei pruugi ka ära tunda seda head, mida Jumal meile materia ja kehalisuse läbi teha tahab.

Nt kui mõelda praegusele ajale, mil järjest rohkem kõneldakse virtuaalsest jumalateenistusest, siis tasub selliseid aspekte meenutada. Inimesed peavad saama materia kaudu Jumala õnnistusest osa, muidu see ei pruugi töötada.

Sest seesama uus kuningas, Issand Jeesus Kristus on ju ise seadnud nii ristimise (lastes end Ristija Johannesel ristida) kui ka armulaua. Ta on inimesi õpetanud ja isegi koos jüngritega laulnud. Kõike seda on siiski ka uue, Kristuse korra ajal kõige parem teha ühisel jumalateenistusel, kus inimesed silmast silma ja õlg õla kõrval kokku saavad.

Ja kui mõtleme, et me oleme avatud viiruse rünnakule ning praegusel ajal kergemini haavatavad kui

kunagi varem, siis mõelgem ka neile pimedaille ja jalutuile, kes pidasid end samamoodi ohustatuiks ja haigeiks. Kuid nende murtud vaim ja purukslöödud süda oli seda vastuvõtlikum Jumala armule ja Jumal tervendas nad.

Ka Paulus ütleb 2Kr 12:10: „Seepärast mul ongi hea meel nõtruses, vägivalla all, hädades, tagakiusamistes ja ahistustes Kristuse pärast, sest kui ma olen nõder, siis ma olen vägev.“ See vägevus on uue Kuninga, Jeesus Kristuse seatud uue jumalateenimise vägevus. Ja seda on võimalik kogeda igäühel, kes end Kristuse kiriku, Kristuse koguduse rüppe usaldab!

Aamen.